

TÜZEL KİŞİLERİN MANEVİ TAZMİNAT İSTEME HAKKI

Tüzel kişilerin manevi tazminat isteyip isteyemeyeceği doktrinde tartışmalı bir konudur. Bu tartışmanın en temelinde ise tüzel kişilerin insanlar gibi maddi-organik bir yapıya sahip olmamaları sebebiyle tüzel kişilerin bedensel bütünlüğü, yaşamı, sağlığı gibi maddi bedensel değerler üzerinde kişilik haklarının varlığı söz konusu olamayacağı gibi tüzel kişilerin elem ve ıstırap duymaları yani “manevi zarara” uğramalarının mantıken mümkün olmaması fikri yatmaktadır. Tüzel kişiler insanlar gibi canlı varlıklar değildir. Tüzel kişilere hukuk düzeni tarafından kişi olma özelliği bazı sosyal ve ekonomik ihtiyaçlar nedeni ile verilmiştir. Tüzel kişiler yaradılış gereği insana has olan kişisel değerler dışında gerçek kişiler gibi kişilik hakkına sahiptirler. Gerçek kişiler gibi tüzel kişilerinde şeref ve haysiyeti gibi kişisel değerleri ve bunlardan oluşan kişilik hakları vardır. Kişilik haklarını korumaya yönelik düzenlemelere yalnızca Medeni Kanun’da yer verilmiş değildir. Kişilik hakları başta Anayasa olmak üzere, Ceza Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Basın Kanununda kişilik haklarının korunması yönelik olarak düzenlemelere yer verilmiştir.

Bir tüzel kişiliğin sosyal değeri doğrudan ekonomik şöhreti ile de ilgilidir. Hukuken korunan kişinin kişisel yargısı değil; toplumun kişi hakkında ki

objektif değer yargısıdır. Hukuki korumanın asıl amacı budur. Tüzel kişinin ekonomik faaliyetini yürütürken kazandığı saygınlık onun kişisel değerleri içerisinde yer alır. Ticari şeref ve haysiyetin çiğnenmesi, onun ekonomik yaşam içindeki yerini ve durumunu sarsabilir.

Medeni Kanununun 24. Maddesi “*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hakimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır*” şeklinde bir düzenlemeye yer vererek gerçek kişi veya tüzel kişi ayrımı yapmaksızın kişilik kişilerin kişilik haklarını hukuken koruma altına almıştır.

Yine Borçlar Kanunu’nun 49/1 maddesine göre “*Şahsiyet hakkı hukuka aykırı bir şekilde tecavüze uğrayan kişi, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat namıyla bir miktar para ödenmesini dâva edebilir*” şeklinde bir düzenlemeye yer vererek gerçek kişi veya tüzel kişi ayrımı yapmaksızın kişilik kişilerin kişilik haklarını hukuken koruma altına almıştır.

Medeni Kanun'da yer verilen ve Borçlar Kanunu ile teyit edilen düzenleme ile tüzel kişinin dış dünyadaki mevkiini koruması gerektiğini, bütün dış, sosyal şahsi varlıkları ona da tanımak gerektiğini ifade edilmektedir. Zira, Medeni Kanunu'nun ve Borçlar Kanunu'nun ilgili maddeleri uyarınca manevi tazminat isteme hakkı gerçek veya tüzel kişi ayrımı yapılmaksızın kişilik hakkına tecavüz edilen hem gerçek hem de tüzel kişilere sağlanmıştır. Yargıtay 14. Hukuk Dairesi tarafından 1977 yılında verilen bir kararda tüzel kişilerin manevi tazminat davası açabileceği şu şekilde ifade edilmiştir: “... kişilerin şeref ve haysiyetleri Medeni Kanunu'nun 24. Ve Borçlar Kanunu'nun 49. Maddeleri gereğince korunması gereken kişilik haklarından. Tüzel kişilerinde bu hükümlerden yararlanabilecekleri bilimsel ve yargısal içtihatlarla benimsenmiş bulunmaktadır. Kişiliğe karşı haksız tecavüz halinde bunun önlenmesi istenebileceği gibi tecavüzün gerçekleşmiş bulunması halinde de manevi tazminat davası açabilir.”

Kişinin şeref, haysiyet ve itibarını ihlal edici belirli olay iddiası şekli suçlama olabileceği gibi, karalama, iftira, gerçeğe aykırı isnatlar şeklinde de olabilir. Kişilik haklarından şeref ve haysiyete saldırıda bulunanın, iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın Medeni Kanunu'nun ve Borçlar Kanunu'nun ilgili maddelerinde öngörülen hukuki taleplerin hepsi ona karşı yöneltilebilir.

Tüzel kişiliğin, kişiliğinin devlet eliyle korunmasına ilişkin yollar kural olarak ihlalde bulunan kimseye karşı belirli davalar açabilme şeklinde ortaya çıkar. Tüzel kişi yetkili organları veya temsilcileri aracılığıyla bağımsız yargı organları olan mahkemelere başvurarak kişilik hakkının korunması ister. Nitekim bu durum Türk Medeni Kanunu'nun 50/1 maddesi uyarınca “Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır” şeklinde düzenlenmiştir.

Yargıtay tüzel kişilerinde manevi tazminat talep edebileceğini kabul etmektedir. Nitekim Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 2007/8212 E. Sayılı dosyasından verdiği kararda açıkça “ manevi zarar kişilik değerlerinde oluşan objektif eksilmedir. Duyulan acı, çekilen ıstırap manevi zarar değil onun görüntüsü olarak ortaya çıkar. Acı ve elemnin manevi zarar olarak nitelendirilmesi sonucu, tüzel kişileri ve bilinçsizleri, öte yandan acılarını içinde gizleyenleri tazminat isteme hakkından yoksun bırakmamak için yasalar, manevi tazminat verilebilecek olguları sınırlandırmıştır” ifadelerine yer vermiştir. Yine Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 2001/4164 E. Sayılı dosyasından verdiği ve konuyu daha detaylı olarak ele aldığı kararında “ MK.'nın 24. Maddesi ve BK.'nun 49. Maddesinde belirtilen manevi zarar kişisel çıkarlarında uğradığı eksilmedir. Bir tüzel kişinin haklarından olan (adı, şerefi, onuru ve itibarı) varlıklarına yapılan saldırının bu manevi değerlerinde eksilmeye neden olacağı açıktır. Gerçi, duyguları olmayan tüzel kişilerin elem ve ızdırap duymaları düşünülemez. Ancak hukuk düzeni tüzel

kişileri hukuk süjesi olarak tanıdığına ve onlara ad, şeref, onur ve itibar gibi kişisel varlıklar bahsedilmiş olduğuna göre, tüzel kişinin üzüntü duymayacağı gerekçesiyle davanın reddi doğru değildir. Zaten manevi zarar salt üzüntünün varlığı halinde değil, kişinin kişilik değerlerinin saldırıya uğraması durumunda gerçekleşen bir zarardır. Bunun içindir ki gerek Medeni Kanun gerekse Borçlar Kanunu yalnız gerçek kişilerin değil, aynı zamanda tüzel kişilerin de kişisel haklarını korumaktadır” şeklinde hüküm altına almıştır.

Sonuç olarak, tüzel kişilerin kişilik haklarının zarar görmesi halinde, kişilik haklarına saldırıda bulunan kişi veya kişilere karşı yetkili organları aracılığıyla, kişilik haklarında ortaya çıkan azalmanın giderilmesi için dava açabilmesi uygulama ve Yargıtay içtihatları ile kabul edilmiştir.